

Lawaai in de bouwsector

Blootstelling aan hoge geluidsniveaus op de werkplek kan leiden tot onomkeerbare gehoorschade en ongevallen en kan medeverantwoordelijk zijn voor andere gezondheidsproblemen. Deze factsheet geeft een inleiding op de wijze waarop met geluidshinder in de bouw kan worden omgegaan, zowel vóór als tijdens de werkzaamheden op de bouwplaats.

Geluidshinder in de bouw

Veel werkzaamheden in de bouw gaan met lawaai gepaard. Bouwvakkers kunnen dus niet alleen blootgesteld zijn aan het lawaai dat hun eigen werk veroorzaakt, maar ook aan omgevings- of achtergrondlawaai. Enkele van de grootste bronnen van geluidshinder in de bouw zijn

- slagwerktuigen (zoals drillboren);
- explosieven (het gebruik van springstoffen en patronen);
- pneumatisch gereedschap;
- explosiemotoren.

Maatregelen om lawaai tegen te gaan — vóór de aanvang van het werk op de bouwplaats

Plan uw maatregelen om geluidshinder te beperken in de

- ontwerpfasen — voorkom werkzaamheden die lawaai produceren of beperk deze tot een minimum;
- organisatiefase — plan hoe de bouwplaats wordt beheerd en hoe de risico's worden beheerst;
- aanbestedingsfase — zorg ervoor dat aannemers aan de wettelijke voorschriften voldoen;
- bouwfasen — beoordeel de risico's, verwijder deze of houd ze onder controle en bestudeer de situatie opnieuw.

Voordat het werk op de bouwplaats aanvangt:

- voer een aankoopbeleid (resp. huurbeleid) van machines en werktuigen die weinig geluid maken;
- neem criteria met betrekking tot geluidsniveaus in het bestek van aanbestedingen op (die minimaal aan de eisen in de nationale wetgeving voldoen);
- plan het werk zodanig dat zo weinig mogelijk arbeiders aan lawaai worden blootgesteld;
- voer een programma van geluidsbeheersing uit (planning, training, verkenning, indeling van de bouwplaats, onderhoud).

Relevante wetgeving

- Richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk;
- Richtlijn 2003/10/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 februari 2003 betreffende de minimumvoorschriften inzake gezondheid en veiligheid met betrekking tot de blootstelling van werknemers aan de risico's van fysische agentia (lawaai);
- Richtlijn 89/656/EEG van 30 november 1989 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor het gebruik op het werk van persoonlijke beschermingsmiddelen door de werknemers.

De richtlijnen geven minimumnormen voor gezondheid en veiligheid. De nationale wetgeving schrijft wellicht strengere normen voor. Ga dit na bij uw uitvoeringsinstantie. Ook andere richtlijnen kunnen van belang zijn ⁽¹⁾. Voorts bestaan er geharmoniseerde normen (bv. over het meten van geluidsemisatie).

Beperking van geluidshinder op de bouwplaats

Geluidshinder moet actief worden bestreden zodra het werk op de bouwplaats begint. Dit kan geschieden in een proces van vier fases.

- **Beoordeling** — Een deskundige moet de risico's op geluidshinder evalueren.
- **Handelen** — Verwijder bronnen van lawaai van de bouwplaats.
- **Controle** — Tref maatregelen om blootstelling aan lawaai te voorkomen, met als laatste redmiddel individuele gehoorbescherming.
- **Herbeoordeling** — Ga na of er veranderingen zijn in het werkproces en pas de beoordeling en maatregelen daaraan aan.

Beoordeling

Er moet nagegaan worden of werknemers aan lawaai worden blootgesteld. Besteed daarbij bijzondere aandacht aan het volgende:

- risico's voor de werknemers:
 - het niveau, de aard en de duur van het lawaai, met inbegrip van eventuele blootstelling aan impuls- of impactgeluid; de mogelijke gevolgen voor werknemers die tot specifieke risicogroepen behoren;
 - voorzover dit mogelijk is, de gevolgen voor de gezondheid en veiligheid van werknemers als gevolg van de wisselwerking tussen lawaai en trillingen, en lawaai en werkgerelateerde ototoxische stoffen (stoffen die schadelijk voor de oren zijn);
 - de risico's voor de gezondheid en veiligheid wanneer waarschuwings- of andere signalen niet worden gehoord;
 - de voortzetting van de blootstelling aan lawaai buiten de normale werktijd onder verantwoordelijkheid van de werkgever.
- Technische kennis en informatie:
 - informatie over lawaai-emissie die door de fabrikanten van arbeidsmiddelen wordt verstrekt;
 - het bestaan van alternatieve arbeidsmiddelen die ontworpen zijn om de lawaai-emissie te verminderen;
 - uit gezondheidstoezicht verkregen relevante informatie;
 - de beschikbaarheid van geschikte gehoorbeschermers.

Terugdringen van lawaai

Waar mogelijk dient te worden voorkomen dat lawaai wordt geproduceerd. Dit kan worden bereikt door de bouw- of werkmethode aan te passen. Indien eliminatie niet mogelijk is, moet de productie van lawaai in de hand worden gehouden.

Controle

De bescherming van de werknemers tegen lawaai geschiedt in drie fases en met behulp van technische en organisatorische maatregelen:

- beheersing van het lawaai aan de bron;
- collectieve maatregelen, met inbegrip van de organisatie van het werk;
- individuele gehoorbescherming.

⁽¹⁾ Bijvoorbeeld Richtlijn 98/37/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten betreffende machines.

Beheersing van het lawaai aan de bron

Daarbij valt te denken aan

- het gebruik van een geluidsarmere machine;
- het vermijden van de effecten van metaal op metaal;
- geluidsdemping om het lawaai te verminderen of isolatie van trillende onderdelen;
- goed passende geluidsdempers;
- preventief onderhoud: naarmate materiaal slijt, kan het geluidsniveau toenemen.

Collectieve controlemaatregelen

Er kan actie worden ondernomen om naast bovengenoemde stappen de blootstelling aan lawaai van alle eventuele betrokkenen te beperken. Op bouwplaatsen met meerdere aannemers zijn onderlinge contacten van de werkgevers van wezenlijk belang. Collectieve maatregelen zijn bijvoorbeeld:

- het isoleren van het lawaai en het beperken van de toegang tot locaties waar veel lawaai wordt geproduceerd;
- het onderbreken van geluidstransmissie door de lucht door afscherming, omkasting en geluidsobstakels;
- het gebruik van geluidsabsorberende materialen om weerkaatsingen te beperken;
- het beheersen van constructiegeluid en trillingen door demping met behulp van zwevende vloeren;
- een zodanige werkorganisatie dat slechts beperkte tijd in lawaaiige ruimtes wordt doorgebracht;
- zodanige planning dat klussen die veel lawaai veroorzaken worden gedaan op momenten dat hieraan zo min mogelijk werknemers worden blootgesteld;
- invoering van werkroosters die rekening houden met het risico van blootstelling aan lawaai.

Individuele gehoorbescherming

Als laatste redmiddel dient gebruik te worden gemaakt van individuele gehoorbescherming. In dat geval

- moet het dragen van de gehoorbeschermingsmiddelen ook worden afgedwongen;
- moeten dergelijke middelen geschikt zijn voor het werk, de soort en het niveau van het lawaai en verenigbaar zijn met andere beschermende uitrusting;
- moeten de werknemers de keuze krijgen uit geschikte gehoorbeschermingsmiddelen, zodat zij de bescherming kunnen vinden die voor hen het meest comfortabel is;

- moet er training worden gegeven in het gebruiken, opslaan en onderhouden van de gehoorbeschermingsmiddelen.

Betrokkenheid van de werknemers

Werknemers in de bouw weten vaak wel dat er specifieke geluidsproblemen zijn en ook dat er oplossingen voor te vinden zijn. Raadpleeg uw werknemers en hun vertegenwoordigers in de evaluatieprocedure en bespreek met hen op welke wijze controlemaatregelen kunnen worden doorgevoerd.

Herbeoordeling

Het werk op bouwplaatsen verandert vaak. Loop de risicobeoordeling regelmatig na en pas de controlemaatregelen dienovereenkomstig aan.

Training

Training is een belangrijk element bij de beheersing van lawaai. Wie heeft training nodig?

- Personen die de geluidsniveaus beoordelen;
- personen die het bestek in aanbestedingsprocedures schrijven en ervoor moeten zorgen dat de aannemers maatregelen treffen om geluidshinder binnen de perken te houden;
- managers, zodat zij aan hun verplichtingen ten aanzien van controle en registratie kunnen voldoen;
- werknemers die moeten weten waarom en hoe hun uitrusting te gebruiken en die de maatregelen moeten toepassen om hun blootstelling aan lawaai zo gering mogelijk te houden.

Training moet zo specifiek mogelijk zijn. Bouwvakkers zijn vaak breed inzetbaar en hanteren vele verschillende gereedschappen. Zij moeten bij ieder werktuig weten hoe zij zich zo goed mogelijk tegen lawaai kunnen beschermen. Nieuwe werknemers verdienen extra aandacht.

Toezicht en bewaken van de gezondheid

Werknemers hebben recht op een adequaat gezondheidstoezicht (?). In geval van toezicht in de vorm van bijvoorbeeld preventieve audiometrische testen zijn er eisen met betrekking tot het registreren en volgen van de gezondheid per individu en het verstrekken van informatie aan de betrokken werknemer. De kennis die uit toezichtprocedures wordt verkregen moet worden benut bij een herziening van de risicobeoordeling en controlemaatregelen.

Nadere informatie

Deze factsheet is geschreven als ondersteuning van de Europese Week voor veiligheid en gezondheid op het werk 2004. Andere factsheets in deze reeks en nadere informatie over de bouwnijverheid zijn verkrijgbaar op de website <http://ew2004.osha.eu.int> van het Agentschap. Deze site wordt voortdurend bijgewerkt en uitgebreid. U vindt informatie over de Europese gezondheids- en veiligheidswetgeving op <http://europe.osha.eu.int/legislation/>.

(?) Onder omstandigheden zoals genoemd in het nationale recht in het kader van Kaderrichtlijn 89/391/EEG en de bijzondere Richtlijn („lawaai”) 2003/10/EG.